

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ (ВІЙСЬКОВОЇ)
АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Затверджую

Галина ПОНОМАРЬОВА

2023 р.

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для здобуття освітнього ступеня
бакалавра

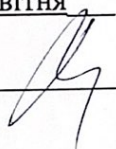
Денна та заочна форма здобуття освіти

Харків – 2023

Програма розроблена викладачами кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін, старшим викладачем Широколовою М. В., кандидатом історичних наук, старшим викладачем Рудніком Д.Г. відповідно до навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом МОН України від 21 лютого 2019р. № 236, від 12 серпня 2022р. № 743-22

Розглянуто і затверджено
на засіданні кафедри природничих дисциплін

Протокол № 9 від «21» квітня 2023 року

В. о. завідувача кафедри Едуард ХРЯПІН

Погоджено на засіданні
приймальної комісії

Протокол № 1 від «16» квітня 2023 року

Голова приймальної комісії Галина ПОНОМАРЬОВА

Тема 1. НАЙДАВНІШИЙ ПЕРІОД ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Історія України – складова європейської історії. Наукові та релігійні теорії походження людини.

Основні етапи антропогенезу. Розселення людей по земній кулі. Форми господарювання первісної людини.

Привласнюючи та відтворювальні форми господарства. Суспільна організація (рід – плем'я – община) та організація влади (народні збори – рада старійшин – вождь) за первісних часів.

Культура та вірування людей за первісних часів.

Основні стоянки та пам'ятки первісних людей на території України.

Трипільська культура. Господарство, побут і духовне життя носіїв трипільської культури.

Залізний вік на території сучасної України. Кіммерійсько-скіфський світ у взаєминах з цивілізаціями Передньої Азії.

Тема 2. ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Розселення слов'янських племінних союзів на території України внаслідок Великого переселення народів.

Вплив природно-географічних умов на господарство та спосіб життя східних слов'ян.

Сусіди східних слов'ян.

Тема 3. ДЕРЖАВА КИЇВСЬКА РУСЬ наприкінці X – у першій половині XI ст.

Літописні легенди про зародження Київської Русі. Правління Аскольда.

Князювання Олега, його походи проти Візантії.

Князювання Ігоря та Ольги. Зовнішньополітичні заходи княгині Ольги.

Князь Святослав та його походи.

Внутрішня та зовнішня політика Володимира Великого. Територіальне зростання Київської Русі. Запровадження християнства як державної релігії.

Київська Русь Ярослава Мудрого. Міжнародні зв'язки. Розбудова Києва.

Архітектура та монументальний живопис.

Писемність та освіта. Митрополит Іларіон. Перші книжки.

Суспільство. Влада князя. «Руська правда».

Місто та село. Сільське господарство, ремесла і торгівля.

Християнська релігія і церква в житті давньоруського суспільства.

Тема 4. ДЕРЖАВА КИЇВСЬКА РУСЬ у другій половині XI – першій половині XIII ст.

Правління Ярославичів. Половці.

Любецький з'їзд князів. Правління Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого.

Роздробленість Київської Русі.

Київське, Переяславське та Чернігівське князівства в середині XII – першій половині XIII ст.

Політичне і соціально-економічне життя.

Архітектура та образотворче мистецтво.

Тема 5. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Галицьке і Волинське князівства в другій половині XII ст. Ярослав Осмомисл.

Об'єднання Галицького і Волинського князівств. Романом Мстиславовичем.

Возз'єднання князівства за синів Романа.

Перший похід монголів на Русь. Вторгнення хана Батия на землі південно-західної Русі.

Михайло Чернігівський та його загибель у Золотій Орді.

Українські землі та Золота Орда.

Князь Данило Романович, його внутрішня політика. Зовнішня політика князя Данила Романовича.

Правління Юрія I Львовича та останні галицько-волинські князі.

Розвиток освіти, літописання. Архітектура та образотворче мистецтво.

Зміни в суспільному житті Галичини й Волині.

Тема 6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ (друга половина XIV-XV ст.)

Політичний статус українських земель у складі Великого князівства Литовського та інших держав.

Кревська унія 1385 р. та українські землі.

Утворення Кримського ханства. Гіреї. Суспільний устрій та культура ханства. Суспільне і церковне життя. Сільське господарство. Ремесла і торгівля.

Міста, магдебурзьке право.

Освіта. Юрій з Дрогобича. Архітектура та образотворче мистецтво.

Тема 7. СОЦІАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ, КУЛЬТУРНЕ ТА ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ в XVI – першій половині XVII ст.

Люблінська унія 1569 р. Суспільно-політичні зміни.

Василь-Костянтин Острозький.

Магнати і шляхта. Міста і міщани. Фільварки і селяни.

Православні братства. Шкільництво (Острозька академія, братські школи, єзуїтські колегії).

Пересопницьке Євангеліє.

Книговидання. Діяльність Івана Федорова у Львові та Острозі.

Церковні собори в Бересті 1596 р. Утворення Греко-Католицької Церкви. Іпатій Потій.

Легалізація православної церкви. Митрополит Петро Могила, його реформи.

Утворення Києво-Могилянської академії.

Містобудування, архітектура та образотворче мистецтво.

Тема 8. УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО в XVI – першій половині XVII ст.

Виникнення та становлення козацького стану. Перші Запорозькі Січі. Дмитро Вишневецький.

Військово-політична організація козацтва. Реєстрове козацтво.

Козацтво в боротьбі за свої права.

Суходільні та морські походи козаків. Петро Конашевич-Сагайдачний.

Військо Запорозьке і Хотинська війна

Побут, військово-політична організація та військове мистецтво українського козацтва

Тема 9. НАЦІОНАЛЬНОВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ середини XVII ст.

Початок Національно-визвольної війни. Богдан Хмельницький. Переможні битви 1648 р.

Розгортання Національно-визвольної війни 1649-1653 рр. Молдавські походи.

Гетьманщина наприкінці 1653 р. Утворення козацької держави — Війська Запорозького.

Політичний та адміністративно-територіальний устрій. Зовнішня політика.

Соціально-економічне життя.

Українсько-російський договір 1654 р. Переяславська рада.

Воєнно-політичні події 1654-1657рр.

Військо Запорозьке і Московське царство.

Тема 10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 50х рр. XVII – на початку XVIII ст.

Початок Руїни. Іван Виговський. Гадяцька угода.

Андрусівська угода.

Правобережна Гетьманщина. Петро Дорошенко. Турецький протекторат.

Чигиринські походи.

Лівобережна Гетьманщина: політика гетьманів. Іван Самойлович.

Козацькі полки Слобожанщини.

Чортомлицька Січ. Іван Сірко.

Внутрішня та зовнішня політика Івана Мазепи.

Українське бароко: архітектура та образотворче мистецтво. Розвиток освіти.

Україна в подіях Північної війни. Пилип Орлик.

Тема 11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 20-90х рр. XVIII ст.

Полікультурний характер українського суспільства.

Церковна еліта, козацька старшина, рядові козаки, селяни Гетьманщини.

Шляхта й міщани Речі Посполитої.

Освіта в Речі Посполитій та Російській імперії. Г. Сковорода. Архітектура та образотворче мистецтво.

Останні гетьмани: Данило Апостол, Кирило Розумовський.

Остаточна ліквідація гетьманства та решток автономного устрою Гетьманщини.

Скасування козацького устрою на Слобожанщині.

Нова (Підпільненська) Січ. Остаточна ліквідація Січі. Петро Калнишевський.

Російсько-турецькі війни кінця XVIII століття та їх вплив на Україну.

Ліквідація Кримського ханства.

Правобережна Україна та західноукраїнські землі. Поділи Речі Посполитої та українські землі.

Тема 12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Особливості розвитку українських земель у XIX ст. Джерела з історії

України XIX. Особливості формування української модерної нації.

Україна в контексті міжнародних відносин початку і середини XIX ст.

Україна в російсько-французькій війні 1812 р.

Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель.

Політика імперських урядів щодо України. Повсякденне життя.

Архітектура та образотворче мистецтво.

Криза кріпосницького господарювання. Початок промислового перевороту на українських землях.

Зміни в соціальній структурі суспільства. Міста. Внутрішня торгівля.

Тема 13. УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

«Енеїда» Івана Котляревського.

Початок українського національного руху: збирання народних пісень. Михайло Максимович.

Перемишльський культурно-освітній осередок.

Закарпатські та буковинські «будителі народу».

Українське питання у програмах російських декабристів.

Польське повстання 1830 р. і Правобережна Україна.

«Руська трійця». Маркіян Шашкевич.

Тарас Шевченко, його «Кобзар».

Кирило-Мефодіївське братство. Микола Костомаров.

Революція 1848 — 1849 рр. Національний рух у західноукраїнських землях.

Головна руська рада 1848 р.

Тема 14. МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ України в середині XIX – на початку XX ст.

Селянська реформа в Австрійській (1848 р.) та в Російській (1861 р.) імперіях.

Капіталізація та ринкові відносини в аграрному секторі.

Особливості модернізації економіки в українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій.

Розвиток промисловості.

Транспортне сполучення.

Торгівля. Трудова еміграція. Зміни в соціальній структурі суспільства.

Українські землі в міжнародних відносинах та геополітичних планах європейських держав.

Українські підприємці-благодійники. Родини Симиренків, Терещенків та Харитоненків.

Тема 15. НАЦІОНАЛЬНИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ РУХИ у другій половині XIX.

Польське повстання 1863 р. і «хлопоманство».

Громадський рух. Діяльність Київської та інших громад. Володимир Антонович.

Реакція імперської влади Росії на розвиток українського руху.
Народовці. Москвофіли. Товариство «Просвіта». Політика «нової ери».
Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка.
Український соціалізм: Михайло Драгоманов і галицькі радикали.
Іван Франко.
Братство тарасівців.
Зародження партійного життя в Галичині.
Українське представництво в Галицькому сеймі та Австрійському парламенті.

Партійний рух у Наддніпрянській Україні.

Тема 16. ОСВІТА, НАУКА, МИСТЕЦЬКА КУЛЬТУРА Й ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ у другій половині ХІХ.

Вплив процесів модернізації на суспільне життя. Нова система освіти.
Університети як основні центри розвитку науки. Видатні вчені.
Український професійний театр. Родина Тобілевичів.
Українські культурні та наукові діячі й українська національна ідея.
Українська романтична і реалістична школа живопису. Модерн у малярстві.
Стилізація та модерн в архітектурі. Зміни в міській та сільській забудові.
Масова забудова міст.

Тема 17 Україна в роки Першої світової війни.

Україна в геополітичних планах Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав) і Антанти. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада Український національний рух у Російській імперії.

Воєнні дії на території України в 1914–1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Пропаганда воюючих сторін. Життя на фронті і в тилу, стратегії виживання цивільного населення.

Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914–1917 рр. Російський окупаційний режим на підвладних Австро-Угорщині українських теренах. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Вплив Першої світової війни на світогляд, політичні орієнтири українців та економіку України.

Тема 18 . Українська революція, розпад Російської імперії та постання національної держави – Української Народної Республіки.

Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР). Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Вільне козацтво.

Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників.

З'їзд поневолених народів Росії як передвісник розпаду Російської імперії.

Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка.

Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазідержави УНР (Радянської/Советської). Початок і перебіг першої російськоукраїнської війни. Бій під Крутами.

IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим.

Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Формування української громадянської нації. Закон УНР «Про національноперсональну автономію». Конституція УНР.

Тема 19 В боротьбі за українську незалежність.

Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського): внутрішня та зовнішня політика. Прелімінарний (попередній) мирний договір Української Держави з Російською Соціалістичною Федеративною Радянською/Советською Республікою (РСФРР/РСФСР).

Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), його історичне значення. Трудовий Конгресс України. Державне будівництво та національна політика.

Кримські крайові уряди 1918–1919 рр. Спроби приєднання Криму до України.

Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». Західно-Українська Народна Республіка: державне будівництво. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Єврейський бойовий курінь в УГА. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті.

Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні.

УНР в кільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р.: ставлення та становище місцевого населення.

Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. «Червоний імперіалізм». Перший зимовий похід Армії УНР.

Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії під Варшавою–Замостям («Диво на Віслі»). Поразка Збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму.

Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР.

Розвиток культури у 1917–1921 рр.: освіта, науки, мистецтва. Особливості пропаганди протиборчих сторін.

Міжетнічні відносини в Україні 1917–1921 рр. Міжетнічні конфлікти, їх наслідки. Антиєврейські погроми. Особлива слідча комісія для розслідування протиеврейських погромних дій при Раді Народних Міністрів УНР.

Повсякдення в умовах революцій та воєн: індивідуальний досвід, стратегії виживання, моральні виклики. Політична і трудова еміграція. Історичні уроки Української революції та боротьби за незалежність.

Тема 20 Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Голод 1921–1923 рр.: причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР. Повстанський рух в Україні 1921–1923 рр.

Формальний та реальний статус УСРР/УСРСР у «договірній федерації» радянських республік – Союзі Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Зміни в адміністративно-територіальному поділі УСРР. Утворення Кримської Автономної СРР/ССР у складі РСФРР.

Суспільно-політичне життя в УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» («українізації»). «Українське відродження». Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Національнокультурне будівництво національних меншин. Молдавська Автономна СРР/ССР у складі УСРР.

Форсована промислова індустріалізація в УСРР. Роль іноземних спеціалістів і технологій. Згорання непу. Голод 1928–1929 рр. Перехід до планової економіки.

Масові депортації, кампанія з розкуркулення, насильницька колективізація. Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінській політиці. Прояви

національної свідомості, антиімперські, антирадянські/антисоветські настрої в УСРР.

Примусові хлібозаготівлі. Український хліб на експорт, внутрішньосоюзні ринки. Пропаганда як інструмент підготовки геноциду. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.

Політичні процеси кінця 1920-х – початку 1930-х рр. Масові репресії. Згортання «українізації». «Розстріляне відродження (Червоний ренесанс)». «Великий терор» в Україні. Биківня, Вінниця, інші місця масових поховань жертв репресій. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва.

Антирелігійна політика влади та її наслідки. Значення «самоліквідації» УАПЦ.

Прояви «культу особи» Йосифа Сталіна в Україні. Конституція УРСР/УСРСР 1937 року: порушення прав людини за ширмою декларованих свобод.

Тема 21 Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Політика Польщі щодо «східних кресів» та міжетнічні відносини в Галичині і Волині. Осадництво. «Пацифікація». Економічний розвиток української спільноти в умовах Польської держави. Українська кооперація. Культурно-просвітні і спортивні товариства українців. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання (УНДО). Організація українських націоналістів (ОУН).

Українські землі у складі Румунії. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія (УНП). Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ.

Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Уряд УНР в екзилі. Діяльність української політичної еміграції.

Тема 22 Україна в роки Другої світової війни.

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН.

Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. «Радянська/советська» західних областей України у

1939– 1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення.

Передумови, початок німецько-радянської війни. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів з території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р.

Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом.

Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні.

Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР).

Бойові дії Червоної армії у 1942– 1944 рр. в Україні. «Чорносвітники». Радянський партизанський рух. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з України. Відновлення тоталітарного імперського режиму в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму.

Культура в роки війни. Пропаганда в умовах Другої світової війни.

Повсякдення в часи війни: стратегії боротьби і виживання. Вплив війни на суспільну свідомість.

Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати.

Тема 23 . Україна в перші повоєнні роки.

Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 рр. Уроки української історії 1914–1945 рр. Періодизація історії України другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст. Особливості курсу історії України від 1945 р. до сьогодення.

Україна в системі міжнародних відносин. УРСР – співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці.

Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р.

Відбудова промисловості: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудових таборів). Становище сільського господарства. Голод 1946–1947 рр.

Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів».

«Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА. Оунівський рух в еміграції.

Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії виживання. Зміни у суспільній свідомості.

Тема 24 . Україна в умовах десталінізації.

Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. XX з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС).

Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Ліквідація ГУЛАГу. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства.

Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Становище кримськотатарського народу у місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину.

«Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи.

Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії.

Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості.

Тема 25 Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні.

Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та сіоністського руху на теренах УРСР. Опозиційна діяльність режимові в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину.

Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми.

Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості.

Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно. Український спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ», «радянська людина» та їхні «вороги».

Тема 26 Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Політика «перебудовиприскорення-гласності» та її наслідки в УРСР

Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Вплив на суспільну свідомість.

Виникнення націоналдемократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів.

Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР.

Повсякдення. Особливості розвитку культури і спорту. Відродження релігійного життя.

Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України.

Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.

Тема 27 Становлення, розвиток України як незалежної держави.

Динаміка «холодної війни». Протистояння НАТО і ОВД.

Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р.

Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа 2004 р. Основні тенденції суспільнополітичного життя в 2005–2009 рр. Спроби формування авторитарного режиму в 2010–2013 рр. Харківські угоди 2010 р.

Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти – гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи.

Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні.

Багатовекторність зовнішньої політики України та її наслідки. Вступ України до Ради Європи. Будапештський меморандум. Тузлівська криза. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію.

Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Динаміка зайнятості населення. Повсякденне життя. Зрушення в суспільній свідомості. Релігійне життя. Здобутки українців у сфері культури (наука, освіта, мистецтва, спорт). Українці в світі.

Українська діаспора в розбудові державної незалежності України.

Тема 28 Європейський вибір України. Російсько-українська війна.

Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу. Україна в імперській доктрині «руського міра». Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень Російської Федерації (РФ) до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР.

Зрив угоди про асоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Крах режиму Віктора Януковича. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Обрання Петра Порошенка Президентом України. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Надання українцям права на безвізовий режим в'їзду в країни ЄС.

Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Квазіреферендуми і проголошення маріонеткових

квазідержав Донецької Народної Республіки (ДНР), Луганської Народної Республіки (ЛНР).

Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Перебіг бойових дій. Мінські домовленості.

Українське громадянське суспільство в обороні держави. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Участь добровольцівіноземців у збройній боротьбі на боці України.

Міжнародна підтримка України в умовах війни. «Норманська четвірка»: внесок у стабілізацію збройного конфлікту. Позиція США та держав «великої сімки». Санкції, накладені на РФ за невиконання Мінських домовленостей.

Соціально-економічний розвиток України у 2014–2022 р. Економічні, політичні, судово-правові реформи. Створення незалежної правоохоронної структури для боротьби з корупцією. Незавершеність реформ.

Законодавче забезпечення статусу української мови як державної. Розвиток української культури. Утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ).

Президентські вибори 2019 р. Обрання Володимира Зеленського Президентом України. Земельна та інфраструктурна реформи. Цифровізація України.

Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни.

Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України. Використання Росією продовольства як зброї. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російській агресії.

Російська пропаганда як інструмент підбурювання війни і геноциду. Ідеологема «денацифікація України». Протидія України російській пропаганді та дезінформації.

Розгортання дипломатичної боротьби України. Утворення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності і обороноздатності України. Лендліз. Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС.

Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння. Колабораційна діяльність і кримінальна відповідальність за неї. Рух Опору на тимчасово окупованих територіях. Біженці та вимушені переселенці. Примусове переселення громадян України до РФ. Гуманітарна підтримка біженців в країнах ЄС.

Релігія, церкви й релігійні організації та війна. Діячі української культури в допомозі фронту. Діячі світової культури в підтримці України.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ СПІВБЕСІДИ

1. Розкрийте причини, суть та наслідки Берестейської унії 1596 р.
2. Розкрийте сутність та наслідки Люблінської унії для українських земель.
3. Визначте суть та значення створення реєстрового козацтва в Україні урядом Речі Посполитої.
4. Проаналізуйте зміст українсько-російського договору 1654 р., розкрийте його історичне значення.
5. Селянсько-козацькі повстання наприкінці XVI ст.
6. Розкрийте причини Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Охарактеризуйте гетьмана Богдана Хмельницького як історичну особистість.
7. Охарактеризуйте значення Запорізької Січі в історії українського народу. Розкрийте причини ліквідації Гетьманщини та Запорізької Січі.
8. Дайте характеристику правління останнього гетьмана Кирила Розумовського.
9. Визначте особливості економічного та суспільного розвитку Слобідської України у другій половині XVII – XVIII ст.
10. Соціально-економічне становище та антикріпосницька боротьба на західноукраїнських землях у складі Австрійської імперії.
11. Україна в російсько-французькій війні 1812 р.
12. Революція 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії та український національно-визвольний рух.
13. Криза кріпосницького господарювання. Початок промислового перевороту на українських землях.

14. Назвіть найвидатніші постаті національного відродження в Україні першої половини ХІХ ст. Дайте оцінку діяльності одного з діячів (на вибір).
15. «Руська трійця». Маркіян Шашкевич.
16. Кирило-Мефодіївське братство. Микола Костомаров.
17. Вкажіть нові тенденції розвитку архітектури і мистецтва у другій половині ХІХ ст.
18. Народовці. Москвофіли. Товариство «Просвіта».
19. Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка.
20. Іван Франко як громадський та політичний діяч.
21. Україна в геополітичних планах Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав) і Антанти.
22. Воєнні дії на території України в 1914–1917 рр.
23. Причини та рушійні сили Української революції 1917-1921 рр.
24. Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського): внутрішня та зовнішня політика.
25. Політика «воєнного комунізму».
26. Голод 1921–1923 рр.: причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР.
27. Політика «коренізації» («українізації»). «Українське відродження».
28. Антирелігійна політика радянської влади та її наслідки. Значення «самоліквідації» УАПЦ.
29. Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р.

30. Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях.
31. Україна – співзасновниця ООН.
32. Україна – самостійна держава, участь у міжнародних організаціях.

Список рекомендованої літератури

1. Власов В. С. Історія України : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, О. Є. Панарін, Ю. А. Топольницька. – Київ : Літера ЛТД, 2020. – 176 с. – URL : <https://pidruchnyk.com.ua/1497-istoriya-ukrainy-7-klas-vlasov-2020.html>
2. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України : підручник для 7 кл. закладів загальн. Серед. Освіти / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. – 176 с. – URL : <https://pidruchnyk.com.ua/1492-istoriya-ukraini-7-klas-sorochynska.html>

3. Власов В. С. історія України : підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, О. Є. Панарін, Ю. А. Топольницька. – Київ : Літера ЛТД, 2021. – 256 с. – URL : <https://pidruchnyk.com.ua/1617-istoriya-ukry-8-klas-vlasov-2021.html>
4. Гісем О. В. Історія України : підручник. Для 8 кл. з поглибл. вивч. Історії закл. загал. серед. освіти / О. В. Гісем, О. О. Гісем, О. О. Мартинюк. – Харків : Вид-во «Ранок», 2021. – 256 с. : іл. – URL : <https://pidruchnyk.com.ua/1429-storya-ukrayini-gsem-8-klas-pogliblene.html>
5. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України : підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2017. – 272 с. : іл. – URL <https://pidruchnyk.com.ua/1008-istoriya-ukrainy-sorochinska-9-klas.html>
6. Реєнт О. П. Історія України : Підручн. Для 9-го кл. загальноосвіт. Навч. закл. / О. П. Реєнт, О. В. Малій. – Київ : Генеза, 2017. – 272 с. : іл., карти. – URL : <https://pidruchnyk.com.ua/1006-istoriya-ukriny-9-reent-2017.html>
7. Власов В. С. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 256 с. – URL <https://pidruchnyk.com.ua/1228-istoriya-ukrainy-10-klas-vlasov-kulchycky.html>
8. Стукевич О. К. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / О. К. Стукевич, - Київ : Грамота, 2018. – 240 с. : іл. – URL <https://pidruchnyk.com.ua/1376-istoriya-ukrainy-strukevich-11-klas.html>
9. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. – 240 с. : іл. – URL <https://pidruchnyk.com.ua/1262-istoriya-ukrainy-11-klas-sorochinska.html>
10. Власов В. С. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов. С. В. Кульчицький. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 256 с. – URL <https://pidruchnyk.com.ua/1260-istoriya-ukrainy-11-klas-vlasov.html>